

Pregled saradnje BiH i NATO



Od posjete Lorda Robertsona 2001. godine do samita u Rigi i pristupa PfP-u

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine (BiH), kao organ izvršne vlasti zadužen za vanjsku politiku, tokom posjete tadašnjeg generalnog sekretara NATO-a, Lorda Robertsona u junu 2001. godine prvi put je izrazilo želju za integracijama ka evroatlantskim sigurnosnim institucijama.

Usvajanje zakona o državnoj odbrani, formiranje Ministarstva odbrane BiH, državna komanda nad oružanim snagama, demokratski i parlamentarni nadzor nad oružanim snagama, bili su samo neke od potrebnih reformi koje je tom prilikom Lord Robertson naveo kao potrebne da bi se stekli uslovi da BiH krene u procese u okviru evroatlantskih integracija.

U narednih nekoliko godina, nakon puno uložene energije, iako je na samitu u Istanbulu 2004. godine poziv izostao, BiH je na samitu u Rigi u novembru 2006. godine dobila poziv za pridruživanje NATO programu Partnerstvo za mir (PfP), te je mjesec dana kasnije i formalno pristupila tom NATO programu. će povećavati otpornost na kibernetičke napade (tzv. Cyber Defence Pledge iz 2016. god.). Sa aspekta bezbjednosti, značajno je da se na kibernetičke napade primjenjuje članak 5 Vašingtonskog ugovora, odnosno da se napad na jednog saveznika može smatrati napadom na cijeli Savez.

Preko PARP-a, SOFA-e, IPAP-a do Afganistana

Nakon što je dokument za prezentaciju PfP dostavljen BiH, kreiran je Individualni program partnerstva (BiH IPP) kojeg su prihvatili i odobrili kako Sjeveroatlantsko vijeće (NAC) tako i BiH. Uslijedilo je potpisivanje i ovjera NATO sporazuma o bezbjednosti, te provođenje odredaba Sporazuma o sigurnosti u cilju razmjene povjerljivih podataka između NATO-a i BiH, kao i uspostavljanje komunikacijskog sistema ePRIME (Partnerski sistem za informiranje, upravljanje i razmjenu u stvarnom vremenu). BiH se pridružila i Programu planiranja i revizije (PARP) u okviru koga je identifikovan 31 cilj partnerstva s NATO-om.

Potpisani su i ratificirani Sporazum o statusu snaga PfP-a (PfP SOFA) i njegovi Dodatni protokoli, uspostavljen je Koordinacijski tim NATO-a na nivou Vijeća ministara BiH, te provedena procedura imenovanja šefa Misije BiH pri NATO-u i započeti postupci za otvaranje Misije BiH pri sjedištu NATO-a u Briselu.

U maju 2007. godine BiH se pridružuje Procesu planiranja i revizije PfP (Planning and Review Process – PARP), a godinu kasnije, na Samitu NATO u Bukureštu, BiH je pozvana da započne Intenzivirani dijalog (Intensified Dialogue – ID).

Ubrzo je ratificiran i Sporazum o statusu snaga (Status of Forces Agreement – SOFA), nakon čega je BiH usvojila i prvi Individualni partnerski akcioni plan (Individual Partnership Action Plan – IPAP) za period 2008–2010.

Tokom 2009. godine BiH raspoređuje pripadnike u Snage međunarodne sigurnosne pomoći pod vodstvom NATO-a (International Security Assistance Force – ISAF) u Afganistanu, a u oktobru iste godine BiH podnosi zahtjev za Akcioni plan za članstvo (Membership Action Plan – MAP).

Da li vam je pozNATO?

Predsjedništvo BiH već u aprilu 2012. godine definiralo je 63 perspektivne lokacije za potrebe MO i OS BiH, da bi 2016. godine ta lista bila smanjena na 57 lokacija. Do februara 2020. godine uknjiženo je vlasništvo nad 31 lokacijom u FBiH, dok nijedna lokacija iz Republike Srpske nije uknjižena. Zastoj u ovom procesu konstatovao je i Ured za reviziju institucija BiH tokom 2018. godine.

Talinski uslovi i teškoće u njihovom ispunjavanju

Već u aprilu 2010. godine, na sastanku u Talinu, Sjevernoatlantsko vijeće na nivou ministara vanjskih poslova je odlučilo da prihvati prvi Godišnji nacionalni program BiH (Annual National Programme ANP) onda kada BiH ispuni uslov knjiženja nepokretne perspektivne vojne imovine kao državne imovine koju bi koristilo Ministarstvo odbrane BiH.

Svoj drugi IPAP, za period 2011–2013. godine, Bosna i Hercegovina je usvojila početkom 2011. godine, a u martu 2014. i treći po redu, ovoga puta za period 2014–2016.

Pregled saradnje BiH i NATO

Naredni bitan i veliki korak desio se u novembru 2015. godine kada je Predsjedništvo BiH Zaključkom potvrdilo spremnost ispunjenja uslova za aktiviranje MAP-a, a mjesec dana kasnije, u izjavi o politici NATO „Otvorenih vrata“ nakon sastanka ministara vanjskih poslova NATO članica, pozdravljen je napredak koji je napravila BiH uz poziv za nastavak neophodnih reformi.

U julu 2016. godine, u Završnoj deklaraciji sa Samita NATO u Varšavi, Bosni i Hercegovini upućen je poziv za intenziviranje aktivnosti na ispunjenju Talinskog uslova, kao i na usvajanju Pregleda odbrane, ali i iskazana zahvalnost za doprinos NATO vođenim operacijama, kao i opredijeljenost za regionalni dijalog, saradnju i sigurnost.

U novembru iste godine Predsjedništvo BiH je na 31. redovnoj sjednici usvojilo dokument „Pregled odbrane“ kao i „Plan razvoja i modernizacije OS BiH 2017–2027“, koji je sastavni dio „Pregleda odbrane“ i vezan je za buduća finansijska ulaganja u odbrambeni sektor. Cilj Pregleda odbrane je Definiranje osnova vizije i dugoročnog razvoja Oružanih snaga BiH, a planiranje daljnjih aktivnosti u sektoru odbrane usmjerene na izgradnju modernih, kvalitetno opremljenih i obučanih oružanih snaga koje će biti u stanju da odgovore različitim zahtjevima i potrebama ključni su ciljevi Pregleda odbrane, te je u tom smislu u februaru 2017. godine Predsjedništvo usvojilo i Plan implementacije Pregleda odbrane, kao i Akcioni plan implementacije plana razvoja i modernizacije Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u periodu 2017–2027. godina.

Nakon što je u februaru 2017. godine generalni sekretar NATO-a Jens Stoltenberg posjetio Bosnu i Hercegovinu, već u junu te godine predsjedavajući Predsjedništva BiH predvodio je delegaciju BiH na sastanku NAC+BiH na nivou stalnih predstavnika članica NATO-a.

Tako je paket pomoći BiH, pored ostalog, sadržao i podrazumijevao i pomoć u sigurnosnom kontekstu i to kroz jačanje kapaciteta za kibernetičku (cyber) odbranu.

Ekspertska grupa za sprečavanje „cyber“ incidenata Ministarstva odbrane i Oružanih snaga BiH boravio je 27. 6. do 1. 7. 2022. godine u radnoj posjeti 169. timu za „cyber“ zaštitu Nacionalne garde Maryland.

Cilj ove posjete bio je nastavak dosadašnje saradnje na uspostavljanju kapaciteta Ministarstva odbrane (MO) i Oružanih snaga (OS) BiH za uspješno uspostavljanje sistema „cyber“ sigurnosti u MO i OS BiH. Tokom posjete realizovano je više aktivnosti iz oblasti kibernetička sigurnosti, te razmjena iskustava kroz naučene lekcije.

2018. godina – istorijska za BiH: aktivacija MAP-a i prvi Program reformi BiH

Kada su evroatlantske integracije Bosne i Hercegovine u pitanju, 2018. godina ostaće zapamćena kao jedna od najbitnijih. Naime, 5. 12. 2018. godine NATO je odobrio Bosni i Hercegovini podnošenje prvog Godišnjeg nacionalnog programa (ANP).

U svrhu ispunjavanja obaveza iz MAP-a, krajem novembra (19.11.) 2019. godine, Predsjedništvo BiH je usvojilo Program reformi BiH 2019–2020. koji je 23. 12. 2019. godine dostavljen u NATO HQ u Briselu, a za njegovo ispunjavanje obaveza iz MAP-a u prvom redu zaduženo je Vijeće ministara BiH u cjelini, a posebno Ministarstvo odbrane BiH i Oružane snage BiH, ali i kompletna država.

Polovinom januara 2020. godine, Politički komitet NATO-a svojim zaključcima je prihvatio predloženi Program reformi BiH 2019–2020.

Da li vam je pozNATO?

Od strane nadležnih institucija u BiH, Program reformi BiH za 2020. godinu nikada nije bio zvanično objavljen ni dostupan javnosti. Nakon što je Transparency International u BiH (TIBiH) uputio zahtjev Predsjedništvu BiH da im se on dostavi, Predsjedništvo BiH je zahtjev odbilo, a u obrazloženju ovakve odluke, pored ostalog, navedeno je da je utvrđen izuzetak kod postupanja po Zakonu o slobodi pristupa informacijama. U obrazloženju Predsjedništva BiH, pored ostalog, podvučeno je da je izuzetak od objavljivanja informacije utvrđen jer se zahtjevom traži dokument koji je odlukom Predsjedništva BiH usvojen na vanrednoj sjednici i kojim je odlučeno da će se dokument dostaviti sjedištu NATO-a u Briselu putem Stalne misije BiH u roku od jednog dana nakon što Predstavnički dom PSBiH potvrdi imenovanje predsjedavajućeg i ministara Vijeća ministara BiH

Pregled saradnje BiH i NATO

Godinu nakon usvajanja Programa reformi BiH za 2020. godinu, ministar odbrane BiH Sifet Podžić izjavio je da je i pored specifičnih uvjeta funkcionisanja uzrokovanih pandemijom Covid-19 i limitiranog budžeta, više od 70% obaveza iz Programa reformi BiH za 2019-2020. godinu ispunjeno, te je krajem februara 2021. godine Vijeće ministara BiH usvojilo dokument „Realizacija Programa reformi Bosne i Hercegovine–2020“, zaduživši Ministarstvo vanjskih poslova da cjelovit dokument dostavi Predsjedništvu BiH i da ovaj dokument prosljedi u sjedište NATO-a u Briselu.

Za razliku od sadržaja Programa reformi BiH za 2020. godinu, građani Bosne i Hercegovine imali su priliku da se zvanično upoznaju sa Prijedlogom Programa reformi BiH za 2021, koji je, u skladu sa ranijom najavom predsjedavajućeg Komisije za saradnju sa NATO-om i zamjenika ministrice vanjskih poslova BiH Josipa Brkića, putem platforme eKonsultacije 4. 5. 2021. godine zvanično predstavljen javnosti u Bosni i Hercegovini.

Nakon što je 1. 6. 2021. godine Zajednička komisija za odbranu i bezbjednost Parlamentarne skupštine BiH jednoglasno usvojila zaključak da će pratiti realizaciju dokumenta Program reformi BiH za 2021. godinu, Komisija za saradnju sa NATO-om je Vijeću ministara BiH prosljedila Prijedlog reformi BiH 2021. godinu na usvajanje. Do danas, taj dokument se nije našao na dnevnom redu bilo koje od sjednica Vijeća ministara BiH.

Na samitu NATO-a u Madridu juna 2022. godine BiH pozvana kao jedina država aspirantica

Samit NATO-a koji se održao u Madridu od 28. do 30. juna 2022. godine, pored ostalog, imao je za cilj odrediti strateški smjer NATO-a za sljedeću deceniju i dalje, ali i osigurati prilagođavanje Alijanse promjenama koje su nastupile u svijetu. Kada je Bosna i Hercegovina u pitanju, iz Ministarstva odbrane BiH 23. 6. 2022. godine stigla je zvanična potvrda da će naša zemlja učestvovati na samitu, a delegaciju BiH su, pored ministra odbrane Sifeta Podžića, činili zamjenik načelnika Zajedničkog štaba Oružanih snaga BiH za operacije, generalmajor Ivica Jerkić; šef Kabineta ministra odbrane BiH, Kemal Korjenić; šef vojnog dijela Misije BiH pri NATO-u, brigadir Edin Fako i ambasadorica BiH u Madridu, Nj.E. Danka Savić.

Uoči puta u Madrid, ministar Podžić je potvrdio da je BiH na samit u Madridu pozvana kao jedina država aspirantica za članstvo, te su sve ostale učesnice punopravne članice Alijanse.

Drugog dana NATO Samita, koji se održava u Madridu, organizirana je radna večera na kojoj su učestvovali ministri odbrane zemalja članica NATO-a i ministar odbrane Bosne i Hercegovine Sifet Podžić, kao predstavnik jedine zemlje partnera koja je učestvovala na ovom događaju.

Tema skupa je bila Zapadni Balkan, sa posebnim naglaskom na jačanje saradnje između Zapadnog Balkana, odnosno BiH i NATO, kao i na stvaranje što boljeg sigurnosnog okruženja. Na samom početku, skupu se obratio ministar odbrane BiH Sifet Podžić, koji je izrazio zadovoljstvo što je dio ovako eminentnog skupa i da je sretan što je mogao potvrditi da je BiH donijela dobru odluku kada je za svoje strateške ciljeve postavila članstvo u NATO i EU.

Nakon obraćanja ministra Podžića, uslijedilo je obraćanje ministara odbrane zemalja članica koje su pružile bezrezervnu podršku BiH i obavezale se da će pružiti punu političku podršku, kao i jačanje odbrambenih kapaciteta BiH, čineći je tako otpornom na maligne uticaje. Podrška teritorijalnom integritetu i suverenitetu je bezuslovna, a posebno je naglašena promjena pristupa saveznika prema Zapadnom Balkanu, što je rezultiralo time da je ovaj region postao strateški važan za NATO savez. U tom pogledu, ministar je izrazio stav da „ovo podrazumijeva stvaranje političke i praktične vizije za dugoročnu stabilnost na Zapadnom Balkanu“.

Da li vam je pozNATO?

U nekoliko svojih odluka Ustavni sud BiH je perspektivnu vojnu imovinu proglasio državnim vlasništvom. Tako je Ustavni sud BiH 27. maja 2020. godine usvojio apelaciju Pravobranilaštva BiH protiv odluka Vrhovnog suda RS-a i Okružnog suda u Doboju u vezi s uknjižbom vojne imovine, preciznije, kasarne u Doboju. Kako je nakon donošenja odluke rečeno iz Pravobranilaštva BiH, „postupci pred navedenim sudovima su uslijedili nakon što je prethodno Uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove RS odbila zahtjev za uknjižbu predmetne imovine u korist Bosne i Hercegovine“.

Pregled saradnje BiH i NATO

LINKOVI:

<https://istinomjer.ba/analiza-programa-reformi-bih-za-2021-kontinuitet-i-kompatibilnost-sa-eu-integracijama/> <https://istinomjer.ba/program-reformi-bih-i-misljenje-ek-kao-zrtve-najnovijih-blokada/> <https://istinomjer.ba/nacrt-programa-reformi-bih-za-2021-godinu-polovinom-aprila/> <https://web.archive.org/web/20191215164150/https://www.klix.ba/vijesti/bih/nema-uvida-u-program-reformi-predsjednistvo-bih-odbilo-zahtjev-transparency-internationala/191214031> <https://istinomjer.ba/ka-da-ce-bitu-usvojen-novi-program-reformi-bih/> <https://istinomjer.ba/smije-li-postivanje-odluka-ustavnog-su-da-bih-po-pitanju-vojne-i-drzavne-imovine-bitu-pitanje-politicke-volje/> <http://www.revizija.gov.ba/Content/DownloadAttachment?Id=9f2f9850-976c-4daf-be19-8cadcf61b94&langTag=bs> <https://istinomjer.ba/nastavljaju-se-opstrukcije-ukrnjizbe-perspektivne-vojne-imovine/> <https://istinomjer.ba/program-reformi-bih-i-misljenje-ek-kao-zrtve-najnovijih-blokada/> <https://archive.vn/LBfEC> <https://archive.fo/mOgQJ> <https://www.dw.com/bs/nato-pozvao-u-partnerstvo-za-mir-bih-crmu-goru-i-srbiju/a-2484223> Završen Varšavski samit: NATO jedinstven uprkos izazovima <http://www.mod.gov.ba/aktuelnosti/vijesti/?id=92652> <https://www.google.com/url?q=https://archive.fo/VkYBf&sa=D&source=docs&ust=1657413258439808&usq=AOvVaw0PyT-0Gb738xHJMcu3oRM> <https://archive.fo/wUlqa> <https://archive.fo/jvDC5>

*Objavlivanje ovog teksta omogućeno je podrškom Ministarstva vanjskih poslova Republike Češke.
Tekst odražava stav njegovog autora, a ne nužno i stav Republike Češke.*